

SZÚRÓPRÓBA 4.

Mérték Médiaelemző Műhely

2016. július 7..

Szűrőpróba 4.

A Labdarúgó Európa Bajnokság a köztelevízió nagy menetelése: a futballközvetítés rengeteg nézőt vonz, a magyar csapat mérkőzései idején a nézettség meccsről meccsre rekordokat döntött. A több milliós közönségarány az M4 Sport csatornára volt igaz, a többi csatorna látogatottsága – az MTVA Sajtóosztályának közösségi oldalán megjelentett adatok szerint - az össznépi örömben is maradt olyan, mint korábban. Az M1 átlagos közönségaránya pl. 3,3 % volt a teljes lakosság körében a 2016. június 20-26. közötti héten, a 18.30 és 22.00 óra közötti főműsoridőben pedig 2,5 %. Ebből következik, hogy az esti híradók sem döntöttek nézőcsúcsot. Mint ahogy abban sem érzékeltünk változást, hogy a hírműsorok szerkesztésében továbbra sem a tárgyilagosság és kiegyensúlyozottság, hanem a kifinomult manipuláció volt a vezérfonal.

A vizsgált június 23-i 18 órai és 19.30-kor kezdődött Duna és M1 csatornákon közzétett híradókban legalábbis ezt tapasztaltuk.

Az elemzést a Mérték megbízásából Bencsik Márta készítette.

A foci láz mindent visz – még a nézettségi adatok megismerhetőségét is

A Közzszolgálati Kódexben a közzszolgálati médiaszolgáltató számára meghatározott feladat, hogy igyekezzon bemutatni a kiemelten fontos, magyar vonatkozású nemzetközi sporteseményeket, sportmérkőzéseket, mint például az olimpiákat, világbajnokságokat, Európa-bajnokságokat. A köztvévé ezt a célt teljesítette, amikor a Labdarúgó Európa Bajnokság kizárólagos közvetítési jogát megszerezve közvetítette a magyar csapat meccseit. Nagy lelkesedéssel idézték föl mindkét hírműsorban az előző napi, 3-3-ra végződő magyar-portugál csoportmérkőzést, hosszasan beszámoltak annak külföldi visszhangjáról, a sportlapok által magyar csodának és thrillernek titulált játékról. Részletesen tudósítottak a meccset követő nemzeti örömnünnepről Budapestről Dunaszerdahelyig, Esztergomtól Nagyváradig. És büszkén jelentette be a műsorvezető, illetve a megszólaltatott MTVA kommunikációs munkatárs, hogy az M4 Sport nézettsége rekordot döntött.

De hogy valójában hány nézője volt a közzszolgálati sportcsatornának, arról – noha számos adat elhangzott – annyit lehetett biztosan tudni, hogy még a soknál is több! A valóban rendkívüli nézőszámról ugyanis nem sikerült korrekt információkat közölni, a nagyotmondás ezúttal is túlnőtte a pontos számokat, vagy legalábbis a tájékozódásban zavart okozott a sokféle megfogalmazás.

„Több mint kétmillió nézettsége volt a tegnap esti magyar-portugál meccsnek” - kezdte a műsorvezető az önméltatást a koraesti hírműsorban, majd azzal folytatta, hogy igazából csak tájékoztató jellegű ez a **2-2,7 milliós** adat, a valós szám jóval nagyobb lehet ennél, hiszen sokan figyelték a közvetítést az utcákon kivetítőkön. Aztán másfél óra múlva a szám már megnőtt, a fél 8-as híradó fölkonferálásából megtudtuk, **„csaknem 3 millió** embert ért el az M4 műsora a magyar-portugál mérkőzés ideje alatt”, amit a megszólaltatott MTVA kommunikációs munkatárs úgy pontosított, hogy a „meccset közel kétmillió-hétszáz ezren nézték meg”, és ehhez hozzájön még a kivetítőkről, szórakozó helyeken szurkoló százazres tömeg. És 100 ezer ember az m4sport.hu internetes oldalon követte a mérkőzést. Az MTVA-s interjúalany azt is kinyilatkoztatta, hogy „mi itt a közmédiánál azon dolgozunk, hogy még színesebb tartalmakat tudjunk átadni a nézőknek”. Nos, a színes tartalmat jelen esetben a magyar labdarúgó válogatott szolgáltatta, a köztelevízió pedig a törvényi kötelezettségét teljesítette – sok-sok közpénzből – a közvetítéssel. A nagy nézettség sokkal kevésbé a médiaszolgáltató, és sokkal inkább a focisták érdeme. Ami pedig a dicsekvést – és a valós számokat illeti, az MTVA Sajtóosztály közösségi oldalán azt tették közzé június 23-án¹, hogy „az M4

¹ <https://www.facebook.com/mtvasajtosztaly/?fref=ts>

Sporton 17:53-tól a Magyarország–Portugália Európa Bajnoki labdarúgó-mérkőzés nézettsége **2 millió 318 ezer fő** volt, ezzel a műsor adásideje alatt a **legnézettebb** csatorna volt.” Az MTVA által az MTI-nek leadott sajtóközleményben² pedig az olvasható, hogy a szerdai mérkőzés **második félideje** eddig az abszolút rekord és erősebb, mint a teljes mérkőzés nézettsége, ezt összesen **2 millió 703 ezer 440-en** nézték.” Az önfényezés tehát nagyon megy az állami médiánál, csak nem elegáns, és nem is korrekt. A nagy igyekezetben a pontos tájékoztatás csorbult, és aki arra volt kíváncsi, hogy hány szurkolótárrsal izgulta végig a mérkőzést, a sokféle szám közül nem tudta meg a választ.

Mindig mindenről ugyanaz

A média mindenképpen valamilyen hatást gyakorol az emberre, még akkor is, ha úgy véljük, nem terel semmilyen irányba, nem befolyásol döntéseinkben. A tájékoztatást végző közszolgálati médiaszolgáltatás feladata az, hogy a körülöttünk létező világot, a politikai, gazdasági, társadalmi kérdéseket, a vitatott közösségi problémákat és ügyeket objektíven, a lehető legszélesebb körben megmutassa, feltárja az összefüggéseket, ismertesse a lényeges álláspontokat, amelyek elengedhetetlenek ahhoz, hogy a gondolkodó ember a közösség ügyeiben kialakítsa a saját véleményét.

A szűrőpróbák során többször észleltünk olyan technikákat, amelyek a tények feltárásában, az események bemutatásának sorrendjében, a tényekből nem következő állítások megfogalmazásában tévútra, manipulatív eredményre juttathattak. A manipuláció célja pedig mindig a kormány mondandójára való fogékonyság erősítése, a hatalom üzenetének elfogadtatása. Az állami híradó mára eljutott oda, hogy a manipuláció eszköztárának széles skáláját alkalmazza, a mesteri szinten művelt, szinte észrevétlen befolyásolástól a nyílt propagandáig.

A manipuláció egyik kifinomult változata, amikor a szerkesztési elvben, a híradások egymás utáni összefűzésében érhető tetten a manipulatív szándék. Ez a gyakorlat az össze nem tartozó eseményeket fűzi úgy fel egy gondolati láncra, hogy minden ugyanarra dologra mutasson, ami a jelenlegi kommunikáció origója: a bevándorlás megakadályozása, és a hivatalos álláspont szerint a migrációból fakadó terrorizmus elleni kormányzati fellépés szükségessége.

A Brexittől a németországi moziban lövöldöző ámokfutóig - migránsozás új módszerrel

„Szünnap van a labdarúgó EB-n, így most mindenki Nagy-Britanniára figyel” - így kezdte a britek uniós tagságáról szóló népszavazására vonatkozó összeállítás felkonferálását a műsorvezető. Bár drámai hangvételű mondatokkal jellemezte a referendumot, miszerint Európa, sőt az egész nyugati civilizáció jövője a tét, azért az erős kezdés nyilvánvalóvá tette, hogy az állami híradó értékelése szerint ez a fontos esemény csak a foci után következhet. A műsorban egyébként csaknem 15 percben foglalkoztak a témával: közöltek egy összeállítást a szavazás körülményeiről, megszólaltak a maradásért és a kilépésért voksoló állampolgárok és politikusok, a londoni tudósító saját benyomásait is megosztotta, elmondták a véleményüket Angliában tanuló, illetve dolgozó magyarok, a brüsszeli tudósító a várható EU-lépésekről beszélt. Míg az esélylatolgatás során a műsorvezető annak a véleményének adott hangot, hogy nehéz itthonról elképzelni, hogy a kilépést választanák a britek, ráadásul neves személyiségek is a maradásra szólították fel őket, a kinti megszólalások óvatosabbak voltak. A híradós, amellet, hogy a maradásért kampányolók álláspontját erősítette,

² Budapest, 2016. június 23., csütörtök (MTI) - Újabb rekordot döntött a közmédia piacvezető csatornája, az M4 Sport a televíziós nézettségi mérésekben - tudatta a Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő Alap (MTVA) csütörtökön az MTI-vel.

kétszer is nyomatékositotta a kilépést támogatók fő üzenetét, miszerint a brüsszeli bürokraták ne szóljanak bele az életükbe, és kiemelte a két leghangsúlyosabb Leave-kampánytémát, a bevándorlást és a külföldiek munkavállalásának ellenzését.

A Brexit után az osztrák és a magyar külügyminiszter tárgyalásairól szóló híradás következett, amelyben rögzítették: egyetértenek abban, hogy a bevándorlókat az Európai Unió külső határain kell megállítani, de amíg ez nem lehetséges, belső határellenőrzésnek is helye van.

Lázár János pedig a kormányzati tájékoztatón kijelentette, hogy Magyarország egyetlen visszatoloncolt migránst sem fogad vissza Nyugat-Európából.

Aztán a Jobbik sajtótájékoztatójáról számoltak be, ahol Z. Kárpát Dániel felszólította a kormányt, hogy védje meg az országot a lezárt határon keresztül tízezrével átözönlő migránsoktól, és Brüsszel felé irányjelzésként adja ki azt, hogy Magyarország a hivatlan idegenekből, a lakosságcsereből, a legalizált invázióból nem kér.

Önkéntes tartalékos kiképző központokat hoz létre a kormány, jelentette be Simicskó István honvédelmi miniszter, mert „a migráció válsághelyzet, illetve az ebből adódó terrorizmus fokozódása Európában” új feladatokat jelent a honvédség számára, és erre fel kell készülni.

És ha még mindig nem lett volna világos a hírszerkesztés vezérfonala, beszámoltak egy németországi kisváros mozijában történt lövöldözésről, ahol egy ámokfutó nyitott tüzet. Az eset délután 3 órakor történt. Három órával később, a 18 órai hírműsorban a Berlinből kapcsolt tudósító közölte, a zavart támadót lelőtték a kommandósok, **nem terrorcselekményről** van szó, **legalábbis a pillanatnyi értesülések szerint**. Újabb másfél óra múlva, este fél nyolcra világossá vált, az esetet felderítették, lőtt sérültek sincsenek, de az összeállítás mégis úgy fejeződött be: **terrorizmusra utaló jelekről egyelőre nincsenek** hírek. Mintha az állami média azt várta volna – hiszen az illeszkedett volna a prekoncepcióba – hogy valamiféle kapcsolódása legyen az ügynek a terrorizmushoz. De nem volt és nem lett.

A közmédia műsorkészítői számára a Köszolgálati Kódexben a hírek, időszerű politikai műsorok sokoldalúságára, tárgyilagosságára és kiegyensúlyozottságára, a vitatott kérdések ismertetésének, a vélemények sokféleségének bemutatására iránymutatásként szolgáló elvek, normák a vizsgált híradásokban nem váltak gyakorlattá. A tényeket és álláspontokat sajátos, egyoldalú megközelítésben tárták a nézők elé, a valóságtartalmukat tekintve nyilvánvalóan megkérdőjelezhető politikusi megszólalásokat egyszerű szócsóként továbbították a nézők felé. Meg sem kísérelték értelmezni, elhelyezni, árnyalni a politikusok véleményét.

A hírsorrend jól tetten érhető manipulatív szerkesztői koncepciót tükrözött, ami röviden így summázható: Nagy-Britanniában az Unióból történő kilépés ideája a bevándorlás és brüsszeli nyomás miatt fogalmazódott meg, ugyanezzel küzd Magyarország is, a bevándorlást az EU határán kell megállítani, most is tízezrével jönnek az illegális migránsok hazánkba. A tartalékosokra a honvédelmi miniszter szerint a migrációs válsághelyzetből fakadó terrorveszély miatt van szükség. És a német kisvárosban már ott tombol a terror.

Mindez együtt tökéletesen alkalmas volt arra, hogy a nézőket félrevezesse, sőt kifejezetten hamis információként szolgáljon a véleményalkotáshoz. A Brexit bevándorlás-ellenessége ugyanis főként a kelet- és közép-európai, tehát az EU-s állampolgárok bevándorlására, munkavállalására vonatkozott, és az esetleges török EU-csatlakozáskor megjelenő új uniós polgárok tömegére, nem pedig azokra a bevándorlókra, akik Magyarországon akarnak menekültstátust kérni, és akiket az Unió határain kellene megállítani. De ezt a híradó nem tisztázta.

Semmilyen tény nem támasztja alá a jobbikos politikus tízezernyi illegális migráns áradatot vizionáló kijelentését, sőt, a Frontex³ szerint csökkent a migráció Európába, de ezt a két állítást nem ütköztette a hírműsor. Feltűnő volt az is, hogy bár a sajtótájékoztató pártesemény volt, az ilyenkor szokásos kormánypárti „eltérő releváns vélemény” bemutatása elmaradt.

Végül pedig a németországi dél-hesseni Viernheim mozijában történt túszejtésről és lövöldözésről szóló híryanagban – még több órával az ügy felgöngyölítését követően is – nyitva hagyta az állami híradó annak a lehetőségét, hogy terrorcselekmény volt a támadás.

Az elvek szintjén a közszolgálati médiaszolgáltató a műsorszámait – különös tekintettel a hír- és tájékoztató műsorszámokra – kerülő tények és vélemények kiválasztása során a nézők és a hallgatók önállóan formált saját véleményének kialakításához szükséges minden lényeges tényt és meghatározó véleményt figyelembe vesz, és törekszik az összefüggések feltárására. Ennek a törekvésnek csak a hiánya volt tapasztalható a műsorokban.

Több mint baki

A Közszolgálati Kódex a közszolgálati médiaszolgáltatás alapvető sajátosságai között előírja, hogy „a közszolgálati médiaszolgáltatásban olyan *szakmai műhelyeknek kell működniük*, amelyek elsődlegesen képesek a közszolgálati célok elérését szolgáló műsorszámok színvonalas gyártására, előkészítésére. Ehhez elengedhetetlen a szakmai utánpótlás képzése, kinevelése, a meglévő munkatársak továbbképzése, számukra kiszámítható munkafeltételek és előmenetel biztosítása”. Ezzel összefüggésben a médiaszolgáltatás célja pedig⁴ a műsorfolyam minden elemében minőségi műsorkészítés megvalósulása.

Több alkalommal észleltük, hogy az állami televízió hírszerkesztői előszeretettel használnak fel más médiumokban már „előkészített” vagy feldolgozott ügyeket híradásaikban, az egyszerű megoldást választva a saját anyag készítése helyett, ami pedig nem felel meg a minőségi, magas színvonalú műsorkészítésnek. Most is ez történt, de a híradósok ezúttal forgattak is a szocialista Szakács László képviselő sajtótájékoztatóján, és a tudósítás adásba is került. A 18 órakor kezdődött híradóban közzétett híryanagból azonban nem sok mindent tudhattunk meg, mintha az ügy és a szereplők is inkognitóban lettek volna. A híradás elején a következő cím jelent meg a képernyőn: MSZP: HOZZÁK NYILVÁNOSSÁGRA **AZ MFB VEZETŐJÉNél** TALÁLT HANGFELVÉTELEKET. A műsorvezető előadta, hogy „az MSZP azt követeli, hogy hozzák nyilvánosságra azokat a felvételeket, amelyeket sajtóhírek szerint **az egyik bankvezető** érdekeltségeinél tartott házkutatáson foglalt le a rendőrség. Szakács László, az MSZP képviselője elfogadhatatlannak nevezte azt is, hogy a takarékszövetkezeti rendszer eddigi

³ Pécs, 2016. június 23., csütörtök (MTI) - A miniszterelnök belbiztonsági főtanácsadója szerint eredményt hoztak azok a nemzeti megoldások, amelyeket Ausztria koordinációjával a balkáni migrációs útvonalon megvalósítottak.

Bakondi György erről A határrendészettől a rendészettudományig című nemzetközi tudományos konferencián tartott előadásában beszélt csütörtökön Pécsen.

Az európai uniós határőrizeti ügynökség, a **Frontex** legutóbbi jelentésére hivatkozva azt mondta: e nemzeti megoldásoknak köszönhetően "a migráció csökkenése, a távolmaradás, nagyságrendi visszaesés hamarabb történt meg, minthogy az EU-török megállapodás megszületett volna".

⁴ Közszolgálati Kódex – a közszolgálati műsorkészítés céljai q) a műsorfolyam minden elemében minőségi műsorkészítés megvalósulása, ennek érdekében szakmájában magasan képzett, gyakorlott, igényes szakembergárda foglalkoztatása, a szakmai tapasztalatok megőrzése és továbbadása, a szakmai képzésben való részvétel, a műhelymunka, szakmai tapasztalatcsere és viták lehetőségének megteremtése és kezdeményezése minden szakterületen,

lépéseivel magánkézben lévő pénzügyintézeteket hoztak kedvező helyzetbe.” A hír meglehetősen homályos volt, és az értelmezést a képviselő saját szavaiból bevágott szöveg sem segítette: „Csupa olyan döntés született, ami úgy a takarékszövetkezeteket, a takarékbankokat, úgy a takarékszövetkezeteket, mint a postát, azokat rosszabb helyzetbe hozta és mindig a magántulajdonban lévő, a Takarékbankot, az FHB-t, a nagyobb magántulajdonban lévő pedig mindig jobb helyzetbe hozta”.

Ha a néző elvégezte a televíziósok helyett a képzeletbeli hírszerkesztést és vágást, természetesen rájött, hogy a „sajtóhírek szerinti egyik bankvezető” Spéder Zoltán, aki az FHB és nem az MFB elnöke, de talányos, hogy miért nem nevezte meg őt a híradó, és mit is akart valójában az állami tévé üzeni a szocialista képviselő sajtótájékoztatójának bemutatásával.

A fél nyolcas híradóban is csupán annyi történt, hogy a feliratban a bank megnevezését javították FHB-ra, de a bankvezetőt továbbra sem nevezték néven és a hír továbbra is nagyjából érthetetlen maradt. Ugyanakkor az MTI archívumából kiderült⁵, hogy a távirati iroda negyed 3-kor kiadott anyagában szerepelt tévesen a bank neve, viszont 20 perc múlva már javították is a hibát. (Ez az információ nem jutott el 3 óra alatt a híradóhoz.) Az MSZP-s politikus sajtótájékoztatója sem pusztán az állami híradóban nyilvánosságot kapott homályos tényekről szólt, hanem arról, hogy véleménye szerint Spéder maga üzent a hangfelvételek létezéséről szóló szivárogtatással a fideszes belharcban, továbbá a kormány volt az, aki éveken át kedvező helyzetbe hozta az FHB-t és a Takarékbankot, és Lázár Jánosnak is nyilatkoznia kellene, milyen érdekeltsége van az FHB-ban.

De ezekre a momentumokra már nem terjedt ki a híradó megbízása, a lényeg az volt, hogy valamiképpen elhangozzon a Takarékbank és az FHB neve azzal összefüggésben, hogy a köz kárára gyarapodott. De hogy mindez kormánydöntések következménye, arról hallgattak a híryanag feldolgozásakor, amelynél egyébként a minőségi (hír)műsor készítés teljes hiánya volt észlelhető.

⁵ Budapest, 2016. június 23., csütörtök (MTI) - Felhívjuk felhasználóink figyelmét, hogy a 14:15 órakor kiadott, MSZP: hozzák nyilvánosságra ... című anyagunkban a bank neve helyesen:

FHB

Felhívjuk tisztelt felhasználóink figyelmét, hogy a hitelesség érdekében a javításokat hajtsák végre a felhasznált anyagon!

JAVÍTOTT VÁLTOZAT - MSZP: hozzák nyilvánosságra az FHB vezetőjénél talált hangfelvételeket!

Budapest, 2016. június 23., csütörtök (MTI) - Az MSZP azt követeli, hogy hozzák nyilvánosságra azokat a felvételeket, amelyeket [Spéder Zoltán](#)nak, az FHB vezetőjének érdekeltségeinél tartott házkutatásokon foglaltak le sajtóhírek szerint.

Szakács László szocialista országgyűlési képviselő csütörtökön, Budapesten tartott sajtótájékoztatóján azt mondta, szerinte biztosan nem a rendőrségtől származnak azok az információk, amelyek szerint vezető fideszes politikusokkal folytatott beszélgetésekről készített hangfelvételeket találtak.

Az ellenzéki politikus úgy gondolja, a szivárogtatás [Spéder Zoltán](#)hoz vezethető vissza, aki így akarja megüzenni a "fideszes belháborúban", hogy "van még néhány dolog a tarsolyában".

Az MSZP képviselője kiemelte, elfogadhatatlannak tartják, hogy a kormány 2012 óta olyan döntéseket hoz, amelyek a magánkézben lévő FHB-t és Takarékbankot hozza kedvező helyzetbe a köztulajdonban álló takarékszövetkezetek, illetve a posta kárára. Példaként említette a postai pénzszállítás kiszervezését, amelyben szerinte [Spéder Zoltán](#) érdekeltségei úgy tettek szert a haszon 50 százalékára, hogy az ehhez szükséges befektetést az adófizetők pénzéből állták.

Szakács László felszólította a Miniszterelnökséget vezető Lázár Jánost, hogy tisztázza, milyen érdekeltsége van az FHB-ban, "[Spéder Zoltán](#) a magánbankára-e".

bkg \ bhi

MTI 2016. június 23., csütörtök 14:35